

Ede, 12 juni 2009

Vooraf

Het is voor de vijfde keer dat de prijs voor het beste rapport van een rekenkamer of rekenkamercommissie wordt uitgereikt: de Goudvink 2008.

Dit jaar is er voor het eerst een nieuwe prijs voor het beste rapport van een kleine gemeente, dat nog niet voldoet aan de eisen voor de Goudvink maar wel goed op weg is. We noemen deze prijs de Groenling. De groenling is net als de goudvink een soort vink, maar hij is kleiner en minder opvallend van kleur.

Dit jaar zijn er 61 rapporten ingestuurd en beoordeeld. De inzendingen kwamen uit het hele land, uit grote en uit kleine gemeenten.

De rapporten beslaan een breed scala aan onderwerpen. Het viel de jury op dat veel van de onderzochte onderwerpen actueel en maatschappelijk relevant zijn en in meerdere gemeenten spelen. De mogelijkheden voor rekenkamers en gemeenten om te leren van andere inzendingen zijn hierdoor groot.

Ook ziet de jury dat de ontwikkeling naar andersoortige producten, zoals handleidingen of vervolgonderzoeken, ook dit jaar doorzet. De toegevoegde waarde van dergelijke producten kan groot zijn en bijdragen aan het effect van het werk van rekenkamers.

Gert Schutte (voorzitter)
Mirko Noordegraaf
José Smits

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Historie.....	3
1.2	De NVRN.....	3
1.3	De Goudvink en de Groenling.....	5
2	INZENDINGEN NVRN GOUDVINK 2008.....	7
3	HET OORDEEL VAN DE JURY.....	9
3.1	Winnaar Goudvink 2008: Stadsdelen Amsterdam.....	10
3.2	Winnaar Groenling 2008: Ten Boer	11
3.3	Overige genomineerden	12
3.4	Algemene observaties.....	15
3.5	De toekomst	17
4	JURY, BEOORDELING EN WERKWIJZE.....	18
4.1	Samenstelling van de jury	18
4.2	Beoordelingscriteria.....	18
4.2	Wijzigingen ten opzichte van vorig jaar	19
4.3	Werkwijze	21
BIJLAGE 1	DEELNEMERS EN INZENDINGEN.....	22
BIJLAGE 2	BEOORDELINGSFORMULIER 2008.....	26
BIJLAGE 3	VOORBEREIDINGSGROEP.....	29

1 Inleiding

1.1 Historie

Met de inwerkingtreding van de Wet dualisering gemeentebestuur in 2002 en de Wet dualisering provinciebestuur in 2003 zijn in het decentrale bestuur veel zaken in beweging gekomen. Verhoudingen zijn veranderd, nieuwe functies en instituties zijn ontstaan. De Gemeentewet verplicht gemeenten sinds 1 januari 2006 een rekenkamer of rekenkamerfunctie te hebben. Voor provincies geldt deze verplichting al sinds 1 januari 2005.

Sinds 2002 is op gemeentelijk niveau een pluriform beeld ontstaan. Een aantal gemeenten heeft gekozen voor de *rekenkamer*, veel andere gemeenten kiezen voor een *rekenkamercommissie* die veelal bestaat uit raadsleden en een aantal externe leden. Bijna de helft van de gemeenten wil de rekenkamerfunctie samen met andere gemeenten invullen of heeft dat al zo georganiseerd. De Nederlandse provincies hebben gekozen voor de *rekenkamer*, veelal in een samenwerkingsverband van meerdere provincies: we kennen inmiddels de Randstedelijke Rekenkamer, de Zuidelijke Rekenkamer, de Noordelijke Rekenkamer en de Rekenkamer Oost-Nederland. De provincie Zeeland kent haar eigen Rekenkamer.

1.2 De NVRN

In juni 2002 besloten de voorzitters van 13 lokale rekenkamers om een Vereniging van Lokale Rekenkamers op te richten: de VvLR. Bij toetreding van de Algemene Rekenkamer in februari 2004 werd de vereniging omgedoopt in de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies (NVRN). Van alle rekenkamers en rekenkamercommissies hebben er zich inmiddels meer dan 230 aange-

sloten bij de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies (NVRN), waaronder vier van de vijf provinciale rekenkamers en vijf rekenkamercommissies van waterschappen c.q. hoogheemraadschappen.

De NVRN formuleert haar eigen missie als volgt:

De NVRN heeft primair als doel om het publieke platform te zijn waarop rekenkamers en rekenkamercommissies in Nederland kennis en ervaring uitwisselen.

Als nevenschikte doelstelling treedt de NVRN op als spreekbuis namens de leden. Het gaat daarbij niet zozeer om belangenbehartiging (de NVRN is geen vakbond) maar om het bewaken van de goede uitoefening van de wettelijke taak door rekenkamers en rekenkamercommissies en het daaraan verbonden publieke belang.

De activiteiten van de NVRN staan beschreven in haar Jaarplan 2009¹ en bestaan uit:

- Het bevorderen en borgen van professionaliteit en het organiseren van kwaliteit;
- Het structureren van het opleidings- en trainingsaanbod ter ondersteuning van het professionaliseringsproces bij lokale rekenkamers;
- Het ondersteunen van en communiceren met de verenigingkringen;
- Financiële middelen;
- Het werken aan de positionering en profilering van de NVRN door middel van een communicatieplan;
- Het zorgen voor communicatie-instrumenten zoals het uitbrengen van nieuwsbrieven en de lancering van een nieuwe website; en
- Organiseren van het jaarcongres en de Goudvink.

¹ Zie het Jaarplan 2009 'Op de NVRN kun je rekenen'

1.3 De Goudvink en de Groenling

Onderlinge vergelijking, zowel op inhoudelijk als op onderzoekstechnisch vlak, is een belangrijke manier om te leren. Met de Goudvink streeft het bestuur van de NVRN ernaar het leren van elkaar een impuls te geven. Het bestuur organiseert daarom jaarlijks, tijdens het NVRN-congres, de uitreiking van de Goudvink.

Omdat kleine rekenkamers beschikken over minder middelen, is het voor hen moeilijker – maar zeker niet per definitie onmogelijk – om de Goudvink te winnen. De NVRN wil deze kleine rekenkamers aanmoedigen om toch hun rapporten ter beoordeling in te zenden en heeft daarom een aanmoedigingsprijs ingesteld: de Groenling. De groenling behoort eveneens tot de familie der vinken, maar is kleiner dan de goudvink. Anders dan de opvallende, heldergekleurde goudvink is de groenling, zoals de naam al zegt, groen van kleur. Groenlingen zijn stoere, stevige zaadeters, die op een bijzondere manier hun voedsel weten te verkrijgen.² Ook de Groenling wordt tijdens het NVRN-congres op 12 juni 2009 uitgereikt.

Doelstelling

Het doel van de Goudvink en de Groenling is allereerst het kweken van belangstelling voor het werk en de onderzoeksrapporten van rekenkamers en rekenkamercommissies. Daarnaast is het doel om de kwaliteit van rekenkameronderzoek te stimuleren door onderlinge vergelijking. Ten slotte wil de NVRN met het uitreiken van de Goudvink en Groenling bijdragen aan het bevorderen van een gedeelde opvatting over aan rekenkameronderzoek te stellen eisen.

² De vogel trilt als het ware de zaden in de snavel, ondertussen de maaltijd ronddraaiend. Op deze manier trilt de vrucht uit de schil los en wordt deze opgegeten. Dat gaat er dus bijzonder geavanceerd aan toe (zie www.vogelbescherming.nl).

Voor de Groenling geldt nog een extra doel, namelijk het stimuleren van kleine rekenkamers om deel te nemen aan de competitie, ondanks de beperkingen die zij hebben qua middelen vergeleken met de grotere rekenkamers.

Potentiële deelnemers

Aan de NVRG Goudvink en Groenling kunnen deelnemen: rekenkamers en rekenkamercommissies van gemeenten, provincies en waterschappen en de Algemene Rekenkamer. Separaat ingestelde onderzoeks- en enquêtecommissies zijn uitgesloten van deelname.

Meedingende producten

Voor de NVRG Goudvink en Groenling kunnen de onderzoeksrapporten worden ingediend die in het voorafgaande kalenderjaar zijn gepubliceerd. Het moet onderzoek betreffen dat 'nieuw' is, dus geen vervolgonderzoek, en ook handleidingen kunnen niet meedoen. Onderzoeksrapporten die door derden in opdracht van deelnemers zijn gemaakt kunnen alleen meedingen als zij worden ingediend door de rekenkamer of rekenkamercommissie.

2 Inzendingen NVRN Goudvink 2008

Ingezonden rapporten

Dit jaar zijn in totaal 61 rapporten ingediend: 60 door lokale rekenkamers en één door de Algemene Rekenkamer. Dat zijn er 20 meer dan de 41 van vorig jaar. Van de 61 deelnemende rekenkamers hebben er 34 al eerder meegedaan en zijn er 27 'nieuw'. Bij de 61 ingezonden rapporten zaten ook twee andersoortige rapporten. Zo stuurde Amersfoort een *Quick Scan meldpunt woonomgeving* in en Den Bosch een rapport *Opzet voorjaarsnota 2009 en sturing gemeente*. Deze twee rapporten konden niet meedingen naar de Goudvink omdat het geen onderzoeksrapporten zijn. Producten zoals handreikingen, handleidingen en lexicons dragen volgens de NVRN wel bij aan de professionalisering en kwaliteitsvergroting van rekenkameronderzoek. Daarom zijn deze inzendingen wel in te zien via de website van de NVRN (www.nvrr.nl).

Een overzicht van alle ingezonden rapporten vindt u in bijlage 1. Een overzicht van deelnemende rekenkamers ziet u hieronder.

Deelnemende rekenkamers

Alblasserdam; Alblasserwaard-Vijfheerenlanden; Algemene Rekenkamer; Almere; Amersfoort; Amstel, Gooi en Vecht; Amsterdam; Amsterdam-Centrum; Stadsdelen Amsterdam; Apeldoorn; Barendrecht; Barneveld; Beek, Eijsden, Gulpen-Wittem, Meerssen, Nuth en Valkenburg aan de Geul; Borger-Odoorn; Borsele; Coevorden; Den Bosch; Den Haag; Deventer; Dordrecht; Drimmelen; Ede; Eindhoven; Enschede; Franekeradeel; Gorinchem; Gouda; Haarlemmermeer; Hilversum; Hoeksche Waard; Hulst; Kapelle, Noord-Beveland en Reimerswaal; Kollumerland; Lansingerland; Leeuwarden; Leiderdorp; Lelystad; Maastricht; Marum; Nijkerk; Oost-Nederland; Parkstad Limburg; Randstedelijke Rekenkamer; Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg; Roermond; Rotterdam; Hoogheemraadschap van Rijnland; Schiedam-Vlaardingse

Sliedrecht; Ten Boer; Terneuzen; Uden; Utrecht; Venlo;
Vlieland; West-Brabant; Wymbritseradiel; Zaanstad;
Zaltbommel; Zeist; Zutphen.

3 Het oordeel van de jury

Voor de Goudvink en de Groenling 2008 waren de volgende zeven rapporten genomineerd (in alfabetische volgorde):

- Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam: *Jeugdbeleid in Amsterdam. Vrijtijdsbesteding voor jongeren: de stadsdelen vergeleken*;
- Rekenkamer Gouda: *Regie op verzelfstandiging. Een onderzoek naar de regierol van de gemeente Gouda bij verzelfstandigingsoperaties*;
- Rekenkamer Rotterdam: *Resultaten tellen. Realisatie collegeprogramma in 2007*;
- Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen: *Onderzoek naar de renovatie van de Stadsgehoorzaal Vlaardingen. Eindrapport september 2008*;
- Rekenkamercommissie Ten Boer: *Afval scheiden zonder lijden? Het effect van drie recente maatregelen gericht op gescheiden afvalverzameling*;
- Rekenkamer Utrecht: *Betaalde baan. Een onderzoek naar de loonkostensubsidieregeling van de gemeente Utrecht*;
- Rekenkamercommissie Zaltbommel: *WMO in Zaltbommel: voor elkaar? Onderzoek naar de invoering van de wet WMO in Zaltbommel*.

Uit deze zeven nominaties heeft de jury de winnaars van de Goudvink en van de Groenling 2008 gekozen. Bij haar beoordeling heeft de jury er in het bijzonder op gelet of een rapport bruikbaar is voor anderen en of het in aanpak, conclusies en aanbevelingen uitstijgt boven de materie. Daarnaast vond de jury het belangrijk dat het rapport uitnodigt tot dialoog en ook voor andere organisaties en belanghebbenden nuttig is. Andere aandachtspunten van de jury waren de haalbaarheid van het onderzoek, en of inzet van de rekenkamer voor de hand lag, bijvoorbeeld doordat gebruik is gemaakt van de specifieke bevoegdheden en deskundigheid van de rekenkamer.

Verder vond de jury het belangrijk dat een rapport 'rijk' is (onderbouwd, gefundeerd) maar toch compact en leesbaar. Dat betekent namelijk dat een juiste selectie gemaakt is uit de veelheid aan mogelijke onderzoeksonderwerpen, vragen, benaderingen en feiten.

3.1 Winnaar Goudvink 2008: Stadsdelen Amsterdam

De winnaar van de Goudvink 2008 is het rapport van de Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam: *Jeugdbeleid in Amsterdam. Vrijtijdsbesteding voor jongeren: de stadsdelen vergeleken.*

Het onderzoek betreft het jongerenwerk, dat gericht is op twee doelen: vorming en ontplooiing van jongeren door een aantrekkelijk aanbod van activiteiten in jongerencentra, en het voorkomen van overlast door jongeren. In Amsterdam is de behoefte aan jongerenwerk groter dan gemiddeld omdat relatief meer jongeren ouders hebben met een lage opleiding, een laag inkomen of van niet-westerse afkomst. Deze jongeren hebben naar verhouding minder mogelijkheden om lid te worden van verenigingen of deel te nemen aan commerciële vrijetijdsactiviteiten en zijn daardoor meer aangewezen op het aanbod vanuit het jongerenwerk.

De rekenkamer is nagegaan wat het aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen in de verschillende stadsdelen is en hoe dit aansluit op de vraag van de jongeren in die stadsdelen. Verder is onderzocht hoe het jongerenwerk in de verschillende stadsdelen wordt uitgevoerd, tot welke resultaten dit leidt en hoe de stadsdelen hun opdrachtgeversrol voor het jongerenwerk waarmaken. Tot slot is onderzocht wat de succesfactoren zijn in de uitvoering door de welzijnsinstellingen.

Een verrassende conclusie uit het onderzoek is dat er sprake is van een scheve verdeling: het voorzieningenniveau blijft achter juist in stadsdelen met de jongeren, op wie het

jongerenwerk zich richt. Ook schieten de stadsdelen tekort in hun opdrachtgeversrol: heldere beleidsdoelen ontbreken en er is onvoldoende inzicht in de bereikte resultaten. Succesfactoren voor een passend aanbod blijken gewone werkwijzen te zijn in combinatie met een innovatieve aanpak.

Het rapport van Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam springt uit de 61 inzendingen naar voren vanwege de heldere structuur en de duidelijke vraagstelling. Het heeft ook een brede analyseopzet: de bestuurlijke aanpak en effecten worden geanalyseerd in samenhang met de maatschappelijke (onder andere demografische) omstandigheden. Die combinatie is belangrijk omdat het oordeel over de effectiviteit van het beleid op deze manier niet alleen verbonden wordt met de doelen van de bestuurders, maar ook met wat er in de samenleving aan de hand is.

Het rapport bevat volgens de jury een schat aan informatie. Zo wordt er van elk stadsdeel een duidelijk beeld van de situatie geschetst en worden de stadsdelen op grond daarvan expliciet met elkaar vergeleken. Tot slot geeft het rapport op basis van de conclusies concrete aanbevelingen met praktische relevantie. Sommige aanbevelingen gelden voor alle stadsdelen, maar daarnaast krijgen stadsdelen ook individuele aanbevelingen. Al met al een mooi en degelijk rapport dat als voorbeeld kan dienen voor andere rekenkamer(commissie)s.

3.2 Winnaar Groenling 2008: Ten Boer

De jury heeft deze prijs toegekend aan de rekenkamercommissie van de gemeente Ten Boer voor het rapport *Afval scheiden zonder lijden, Het effect van drie recente maatregelen gericht op gescheiden afvalverzameling*.

De rekenkamercommissie heeft voor de inzameling van huishoudelijk afval onderzocht of drie recente maatregelen

van de raad bijdragen tot meer bronscheiding van huishoudelijk afval en minder afval per inwoner, en of deze maatregelen ertoe leiden dat de vervuiler vaker betaalt. De rekenkamercommissie wilde weten of de gemeente met de maatregelen op de goede weg zit en daarmee de genoemde doelen kan bereiken, of dat er wellicht aanvullende maatregelen nodig zijn.

De conclusie was dat de gemeente Ten Boer op het vlak van bronscheiding achterloopt bij vergelijkbare gemeenten en andere gemeenten in de regio, en dat het aanbod van huishoudelijk afval per inwoner niet is afgenomen. Ook hebben de maatregelen er niet toe geleid dat de vervuiler vaker betaalt.

De jury heeft dit rapport de Groenling toegekend omdat het een voorbeeld is van hoe met beperkte middelen een goed bruikbaar rapport tot stand kan komen. Voorts is het vanwege de onderwerpskeuze ook relevant voor andere rekenkamer(commissie)s. Er is sprake van een gedegen aanpak, waarbij op een goede manier gebruik gemaakt is van benchmarking, en het is oplossingsgericht. De jury merkt wel op dat de hoofdvraag niet uitgewerkt is in deelvragen en dat de hoofdvraag alleen in de samenvatting wordt beantwoord.

3.3 Overige genomineerden

Vijf van de genomineerden kwamen uiteindelijk niet in aanmerking voor de Goudvink of de Groenling. Toch wil de jury over deze rapporten graag de pluspunten noemen, zodat de lezers daarmee hun voordeel kunnen doen.

Gouda

De rekenkamer van Gouda deed mee met rapport *Regierol op verzelfstandiging - een onderzoek naar de regierol van de gemeente Gouda bij verzelfstandigingsoperaties*. Het betreft een onderzoek naar de vraag of de gemeente voldoende mogelijkheden heeft voor sturing van en controle op de

taakuitvoering door voormalige gemeentelijke organisatieonderdelen, zoals de bibliotheek. Daarbij was het onderzoek specifiek gericht op de (mogelijke veranderingen in) sturing en controle van de gemeente bij verzelfstandigingsprocessen.

De rekenkamer van Gouda heeft een onderwerp gekozen dat zowel op landelijk als op lokaal niveau relevant is. Het is verder een voorbeeld van een geslaagde uitbesteding van onderzoek, waarbij de rekenkamer zich de uitkomsten toch eigen heeft gemaakt. Aandachtspunt is echter dat het onderzoek onvoldoende onderscheid maakt tussen het proces van verzelfstandiging en de wijze waarop verzelfstandigde organisaties vanuit de lokale overheid worden aangestuurd. Met een duidelijker onderzoeksvraag had het onderzoek volgens de jury nog aan kwaliteit kunnen winnen en kunnen leiden tot betere aanbevelingen.

Rotterdam

De jury wil ook de aandacht vestigen op het rapport van de Rekenkamer Rotterdam, *Resultaten tellen. Realisatie collegeprogramma in 2007*. In dit onderzoek gaat de rekenkamer na wat er terechtgekomen is van de SMART geformuleerde doelstellingen van het College van B&W.

Het betreft een goed uitgevoerd onderzoek met een duidelijk rapport. Het rapport roept een interessante discussie op over de exactheid en meetbaarheid van het collegeprogramma en laat de voor- en nadelen van het tellen van de resultaten van het lokale bestuur goed zien. De jury signaleert bij dit rapport als risico dat het debat erover meer zal gaan over de onderzoeksmethode dan over de resultaten van het onderzoek.

Schiedam-Vlaardingen

Het ingediende rapport van de Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen *Onderzoek naar de renovatie van de Stadsgehoorzaal Vlaardingen. Eindrapport september 2008*,

betreft een rechtmatigheidsonderzoek. Onderzocht is de aanpak en uitvoering van het renovatieproject, de oorzaken van de kostenoverschrijding en gestegen exploitatielasten en de wijze waarop de gemeenteraad haar kaderstellende rol heeft ingevuld en tussentijds is geïnformeerd over de voortgang van het project.

De jury waardeert de hoge technische kwaliteit van het onderzoek en de degelijkheid van het rapport. De jury vroeg zich wel af of dit rapport bijdraagt aan het voorkomen van eventuele toekomstige problemen, met andere woorden: bieden de aanbevelingen voldoende houvast voor de toekomst?

Utrecht

De rekenkamer van Utrecht diende *Betaalde baan. Een onderzoek naar de loonkostensubsidieregeling van de gemeente Utrecht* in als kandidaat voor de Goudvink. Het onderzoek, uitgevoerd op verzoek van de Raad, betrof de loonkostensubsidie aan werkgevers die iemand uit het gemeentelijke bijstandsbestand in dienst nemen. De vraag was of de resultaten in beeld zijn, wat de resultaten zijn en hoe de gemeente zorgt voor maximaal effect van de regeling.

De jury constateert dat het een degelijk rapport is met erg praktische aanbevelingen. De rekenkamer had volgens de jury wel beter kunnen toelichten waarom zij haar specifieke bevoegdheden en deskundigheid juist voor dit verzoek van de Raad heeft ingezet.

Zaltbommel

De rekenkamercommissie Zaltbommel had met zijn onderzoek *WMO in Zaltbommel: voor elkaar? Onderzoek naar de invoering van de wet WMO in Zaltbommel* een mooi onderwerp te pakken. Het onderwerp was gekozen vanwege de grote gevolgen van de Wmo voor een grote groep burgers van Zaltbommel, dikwijls de kwetsbaarsten in de samenleving, aldus het rapport, en vanwege de complexiteit en de

financiële risico's van de Wmo. Een probleem bij dit onderzoek was het ontbreken van een scherpe vraagstelling. Bovendien was het sterk op het beleid gericht en weinig op de uitvoering. Daardoor kan de betekenis van het onderzoek voor de burgers tegenvallen.

3.4 Algemene observaties

De jury vindt het belangrijk dat lokale rekenkamers betekenisvol onderzoek verrichten en dat zij op die manier een volgende stap zetten in de professionalisering van hun werk. Bij 'betekenisvol onderzoek' zijn volgens de jury verschillende kernpunten aan de orde, die spanningen opleveren en die we hieronder weergeven. Bij elk van deze punten heeft de jury de worsteling in rapporten waargenomen. Het bewust, scherp en selectief omgaan met deze spanningen versterkt de professionaliteit van rekenkameronderzoek. Dat heeft niet alleen met rekenkamers te maken, maar ook met een veranderende wereld, waarin het onderzoek van rekenkamers niet zomaar betekenisvol is en doorwerkt. Er moet over nagedacht zijn hoe dit het best kan worden bereikt en dat moet ook blijken uit het rapport.

Lokale relevantie

Dit jaar valt net als vorig jaar het brede scala aan onderwerpen op. Naast de meer traditionele onderwerpen zoals subsidiebeleid, aanbestedingen, inhuur van externen en handhaving, komen ook onderwerpen als jeugdbeleid, onderwijshuisvesting, re-integratie, volkshuisvesting, gezondheidszorg, 'groen'-beleid en afvalstromen aan de orde. De jury is van oordeel dat een goed onderzoeksrapport van een lokale rekenkamer niet alleen lokaal van belang moet zijn, maar ook voor andere rekenkamers.

Toegevoegde waarde

Het gezag van een rekenkamerrapport is mede afhankelijk van de toegevoegde waarde. Waarom is iets een probleem?

Wat is de toegevoegde waarde van het onderzoek? Waarom gaat de rekenkamer in op een verzoek tot onderzoek vanuit de gemeenteraad? Waarom moet juist de rekenkamer met zijn specifieke bevoegdheden een onderwerp aanpakken en niet, bijvoorbeeld, een accountantsbureau? Dit zijn vragen die in een rapport overwogen, beantwoord en verantwoord moeten worden.

Kwaliteit

Aan de ene kant ziet de jury dat de kwaliteit van rapporten in de loop der jaren omhoog is gegaan. Een valkuil is soms het streven naar volledigheid, die ten koste gaat van de leesbaarheid en de aandacht voor de hoofdboodschap. Massieve rapporten met een overvloed aan gedetailleerde informatie staan haaks op de wens van het NVRN bestuur om rekenkamerrapporten toegankelijker en aansprekender te maken. De kunst is om uit de veelheid van mogelijkheden de juiste keuze te maken voor het onderzoek en de presentatie van de resultaten.

Perspectief

De jury vindt het belangrijk dat rekenkamers boven de materie uitstijgen en hierdoor een fundamentele bijdrage aan de oplossing van problemen kunnen geven. Zij moeten verder kunnen kijken dan de beleidsmedewerkers en betrokkenen die met de voeten in de modder staan. De jury ziet dat dit steeds meer gebeurt, maar dat rekenkamers wel worstelen met de vraag wat dan het eigen (rekenkamer)perspectief is. Rekenkamers zochten voorheen bijvoorbeeld te snel houvast in de beoordeling van doelen op SMART-criteria. De jury vindt het hoopvol dat er dit jaar al veel minder met SMART gestrooid werd.

Adviseur of beoordelaar?

Hoe ver kan een rekenkamer gaan in haar aanbevelingen? Wanneer ben je bezig met beoordelen van de uitvoering en de resultaten het beleid en wanneer ga je – door inhoudelijke adviezen te geven – op de stoel van de beleidsmaker zitten?

Deze vragen kwamen bij de beoordeling expliciet naar voren. Hoewel de grenzen niet precies aan te geven zijn, vindt de jury vindt wel dat de rekenkamer de rol van adviseur niet op zich moet nemen. Zij moet in de eerste plaats de kritische beoordelaar zijn van het beleid en juist daar haar gezag aan ontlennen.

3.5 De toekomst

Met veel genoegen stelt de jury vast dat ieder jaar de kwaliteit van de ingezonden rapporten beter wordt. Nu aan de basis van het maken van rapporten (grotendeels) voldaan is, zal er in de toekomst bij het bepalen van de winnaar van de Goudvink meer nadruk komen te liggen op het daadwerkelijk uitgevoerde onderzoek. Waar de verschuiving dit jaar al min of meer te zien was in het beoordelingsformulier, zal die zich volgend jaar nog meer manifesteren.

De jury is net als vorig jaar van mening dat ook kleine rekenkamercommissies, ondanks dat zij over minder middelen beschikken, aan de kwaliteitseisen kunnen voldoen. Nogmaals wil de jury benadrukken dat een onderzoek niet heel omvangrijk of professioneel vormgegeven hoeft te zijn om in de prijzen te kunnen vallen.

4 Jury, beoordeling en werkwijze

4.1 Samenstelling van de jury

De leden van de jury zijn:

- Gert Schutte (lid van de Kiesraad en voormalig lid van de Tweede Kamer);
- Mirko Noordegraaf (Hoogleraar Bestuurs- & Organisatiewetenschap, in het bijzonder Publiek Management, Universiteit Utrecht); en
- José Smits (werkzaam bij stichting OSANI en stichting Perspectief, kenniscentrum inclusie en zeggenschap, voormalig journalist van de GPD en de Volkskrant, en voormalig lid van de Tweede Kamer)

Met deze samenstelling van de jury is beoogd om vanuit drie verschillende invalshoeken naar de inzendingen te kijken; die van de politicus en/of bestuurder, die van de wetenschapper en die van de journalist. Hiermee zijn de verschillende fora waarin rekenkamerrapporten worden beoordeeld vertegenwoordigd.

De jury is bijgestaan door een voorbereidingsgroep bestaande uit medewerkers van verschillende rekenkamers (zie bijlage 3).

4.2 Beoordelingscriteria

De ingezonden rapporten zijn beoordeeld aan de hand van vier aspecten:

- Product: hoe ziet het er uit, wat is de structuur, hoe leesbaar is het?
- Opzet: wordt het onderwerp verantwoord, is er een duidelijke vraagstelling en normatiek, wordt er inzicht geboden in de aanpak en de gehanteerde

methoden en technieken van onderzoek, en is die verantwoording plausibel?

- **Onderbouwing:** worden de feiten compleet en evenwichtig weergegeven, onderbouwen deze de conclusies, hoe is de feitelijk uitgevoerde analyse en wordt de onderzoeksvraag beantwoord?
- **Aanbevelingen:** zijn de aanbevelingen onder andere toetsbaar, ondubbelzinnig, realistisch en hebben ze toegevoegde waarde?

Product	Aanpak	Onderbouwing	Aanbevelingen
<ul style="list-style-type: none"> • Vormgeving • Structuur • Taalgebruik 	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoording onderwerpskeuze • Vraagstelling • Normatiek • Verantwoording over aanpak 	<ul style="list-style-type: none"> • Feitencomplex • Feitelijk uitgevoerde analyse • Conclusies • Onderzoeksvraag 	<ul style="list-style-type: none"> • Toetsbaar • Ondubbelzinnig • Realistisch • Toegevoegde waarde • Volledig • Logisch • Aandacht voor geadresseerde

Deze vier aspecten zijn gekozen om de rapporten van rekenkamers breed te beoordelen: als communicatiemiddel, als verslag van uitgevoerd onderzoek waar ook andere rekenkamers van kunnen leren, maar ook als instrument om verbeteringen te bewerkstelligen door het doen van (trefzekere) aanbevelingen.

De aspecten zijn nader uitgewerkt in een beoordelingsformulier dat door de voorbereidingsgroep is gebruikt om de ingezonden rapporten te beoordelen (zie bijlage 2).

4.2 Wijzigingen ten opzichte van vorig jaar

Uit de evaluatie van de Goudvink 2007 bleek dat het scoreformulier nog meer verfijnd kon worden. Dit heeft tot meerdere aanpassingen geleid. Zo hebben de vier aspecten

meer differentiatie in gewicht gekregen ten opzichte van voorgaande jaren. Er zijn bijvoorbeeld meer punten te verdienen voor het onderzoekswerk dan voor de vorm. Dit heeft te maken met het feit dat de rapporten de afgelopen jaren steeds beter voldoen aan de elementaire vormvereisten en de jury zich hierdoor steeds beter kon richten op de meer inhoudelijke kwaliteitseisen.

Per aspect zijn er ook wijzigingen geweest.

Bij het eerste aspect, product, is bij het onderdeel structuur aan de toelichting toegevoegd 'kan je de weg vinden in een rapport en toegankelijkheid'. Het bonuspunt voor een treffende titel of cover of een bijzonder product is vervallen. Hiervoor in de plaats de mogelijkheid toegevoerd om een algemeen bonuspunt toe te kennen. Dit kan bijvoorbeeld als het geheel meer is dan de som der delen, of als er innovatieve onderzoeksmethoden zijn gebruikt.

Bij het tweede aspect, opzet, is bij het onderdeel verantwoording onderwerpskeuze het verschil tussen nauwelijks en globaal beargumenteerd vervallen. Bij het onderdeel vraagstelling kan men een extra punt verdienen als: de vraagstelling is uitgewerkt in concrete onderzoeksvragen die logisch voortvloeien uit het onderwerp/aanleiding *en centrale vraag/doelstelling*. Bij het onderdeel normatiek kan men een extra punt krijgen als het rapport een nader uitgewerkt normenkader heeft dat *aansluit bij de vraagstelling*. Daarnaast is er een nuance aangebracht in de toelichting, namelijk dat het voor kan komen dat de aard van het onderzoek (bijvoorbeeld verkennend) niet vraagt om een uitgebreid normenkader. Indien dat aannemelijk wordt gemaakt en wordt verantwoord, levert dit wel punten op. Het puntenaantal van verantwoording over aanpak is naar 3 teruggebracht, omdat de beoordelaars vonden dat het aspect 'bijzondere of innovatieve methoden en technieken toegepast' hier niet op zijn plaats was. Zij vonden dat dit aspect 'onderbouwing'

hoorde en wel bij het onderdeel ‘feitelijke uitgevoerde analyse’.

4.3 Werkwijze

De voorbereidingsgroep is twee keer bijeengekomen: een eerste keer om in de praktijk met het scoreformulier te oefenen en een tweede keer om tot een longlist te komen ten behoeve van de jury.

De voorbereidingsgroep heeft twee aan twee de rapporten beoordeeld, elk rapport met een ander tweetal, op basis van bovengenoemde criteria met behulp van het beoordelingsformulier. Deze koppels hebben zich, na een individueel oordeel, een gezamenlijk oordeel gevormd. De leden hebben vanzelfsprekend niet de door hun eigen rekenkamer ingezonden rapporten beoordeeld.

In de tweede bijeenkomst van de voorbereidingsgroep op 31 maart is uit de 61 inzendingen een longlist van twaalf rapporten samengesteld. Deze rapporten hadden een score van 25 punten of hoger. De longlist is zonder score, overzicht van sterke en zwakke punten of onderlinge rangschikking voorgelegd aan de jury.

Op 20 april is de jury samengekomen en heeft een shortlist samen gesteld met zeven genomineerden. Deze shortlist is ook openbaar gemaakt via de website van de NVRN.

Vervolgens heeft de jury zich in de zeven genomineerde rapporten verdiept en hierover op 12 mei met de voorbereidingsgroep van gedachten gewisseld. De jury heeft uit deze zeven rapporten de uiteindelijke winnaars van de Goudvink en de Groenling gekozen.

Bijlage 1 Deelnemers en inzendingen

Alblasserdam	Grip op grondbeleid en grondexploitaties! Onderzoek naar de implementatie van aanbevelingen uit Kohnstamm Onderzoek
Alblasserwaard- Vijfheerenlanden	Verlegd of verlengd lokaal bestuur in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
Algemene Rekenkamer	Aanpak harde kern jeugdwerklozen – Begeleiding van bij CWI geregistreerde jongeren
Almere	De winst van Almere Poort
Amstel, Gooi en Vecht	Kosten van Waternet verdeeld
Amsterdam	Jeugdzorg – Hulpverlening voor jongeren tussen 12 en 18 jaar
Amsterdam-Centrum	Vastgoedbeleid Amsterdam-Centrum
Stadsdelen Amsterdam	Jeugdbeleid in Amsterdam – Vrijtijds- besteding voor jongeren: de stadsdelen vergeleken
Apeldoorn	Touwtjes aan elkaar knopen – Eindrapport Ex-ante onderzoek van de vernieuwde aanpak schuldhulpverlening
Barendrecht	Eerst aanspreken dan afspreken – Bestuur- lijke behandeling rekenkamerrapporten
Barneveld	Quick scan aanbestedingsbeleid Gemeente Barneveld
Beek, Eijsden, Gulpen- Wittem, Meerssen, Nuth en Valkenburg aan de Geul	Elk uur telt – inhuur van extern advies voor de gemeente Beek
Borger-Odoorn	Onderzoek naar afhandeling en handha- ving van bouw- en gebruiksvergunningen
Borsele	Ramingen en kostencalculaties – een onderzoek naar rekeningsoverschotten
Coevorden	Bouwen met vertrouwen – Klantgericht- heid en doeltreffendheid van de bouw- planprocedure in Coevorden
Den Haag	Van bouwen naar wonen – Prestatieafspraken met corporaties

Deventer	Jong-leren met de jeugd – Smeden aan een betere zorgketen
Dordrecht	Mensenwerk – Rekenkameronderzoek naar functioneren van Drechtwerk
Drimmelen	Beeldverschillen – Onderzoek naar het groenbeheer van de gemeente Drimmelen
Ede	De Waarde bepaald/t – De uitvoering van de waardebeoordeling Wet WOZ
Eindhoven	Sturen op de achterbank – Een onderzoek naar het gemeentelijk beleidsproces
Enschede	Werkt 't? Effectiviteit van het Enschedese uitstroombesleid
Franekeradeel	Is de burger meester? Een onderzoek naar de burgerjaarverslagen in Franekeradeel over 2003-2006
Gorinchem	Evaluatie Stedelijk Vernieuwingsbesleid Gemeente Gorinchem
Gouda	'Regie op Verzelfstandiging' – Een onderzoek naar de regierol van de gemeente Gouda bij verzelfstandigingsoperaties
Haarlemmermeer	Groen op rantsoen – Een evaluatie van de inrichting, het onderhoud en de organisatie van het groen in en rond wijken en kernen
Hilversum	Een dak boven het hoofd – Onderwijshuisvesting in Hilversum
Hoeksche Waard	Onderzoek regionale afvalstoffendienst Hoeksche Waard
Hulst	Gekozen om te kiezen – Doelmatigheid en doeltreffendheid van het subsidiebesleid in de gemeente Hulst
Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal	Uitvoering besleid Sociale Zaken van de gemeente Noord-Beveland - Een Quick Scan
Kollumerland	Onmeetbaar veilig – Onderzoek naar de fysieke en sociale veiligheid
Lansingerland	Traject onbekend – Re-integratie WWB 2004-2007
Leeuwarden	Handhaving in Leeuwarden

Leiderdorp	In het kader van verder kijken: op weg naar balans tussen denken en doen – Onderzoek naar regionale samenwerkingsrelaties gemeente Leiderdorp
Lelystad	De invulling van het budgetrecht van de raad in Lelystad
Maastricht	Doelmatigheid van het accommodatiebeleid (i.h.b. onderwijshuisvesting)
Marum	Het doorgronden van het grondbeleid – Onderzoek naar het grondbeleid van de gemeente Marum
Nijkerk	De burger gehoord – Afhandeling van klachten en bezwaar in Nijkerk: conclusies en aanbevelingen
Oost Nederland	Onderbesteding: wat is het probleem? Een onderzoek naar onderbesteding in de provincie Gelderland
Parkstad Limburg	Zuurstof voor de regio – Ondernemerschap en ondernemerscultuur in Parkstad Limburg
Randstedelijke rekenkamer	Puzzelen met de wateropgave – Provincie Zuid-Holland
Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg	Globale verkenning onderhoud kapitaalgoederen in Woudenberg – Wegen en groen
Roermond	Onderzoek effectiviteit re-integratiebeleid gemeente Roermond
Rotterdam	Resultaten tellen – realisatie collegeprogramma in 2007
Hoogheemraadschap van Rijnland	Overname onderhoud stedelijk water gemeente Haarlemmermeer
Schiedam-Vlaardingenv	Onderzoek naar de renovatie van de stadsgehoorzaal Vlaardingenv
Sliedrecht	Mandatering - Een onderzoek naar mandatering in drie cases: Watertoren-terrein, De Voorpoort/Het Plaatje, Structuurvisie
Ten Boer	Afval scheiden zonder lijden – Het effect van drie recente maatregelen gericht op gescheiden afvalinzameling

Terneuzen	Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren – Evaluatie strategische planvisies Terneuzen, Axel en Sas van Gent (2000-2001), in het perspectief van de Westerscheldetunnel
Uden	Beter Sturen Scherper Kiezen – Onderzoek naar het functioneren van het ‘bestuurlijk arrangement’ bij Theater Markant te Uden
Utrecht	Betaalde baan – een onderzoek naar de loonkostensubsidieregeling van de gemeente Utrecht
Venlo	Onderzoek integratiebeleid
Vlieland	Toewijzing van gemeentelijke Huurwoningen op Vlieland – Onderzoek van de toewijzingsprocedure sinds 2000
West-Brabant	Reflectie op onderzoeken bedrijven-terreinen
Wymbritseradiel	Lavearje tusken ambysje en realisaasje – Rekenkamercommissie onderzoek naar het Friese Meren Project in Wymbritseradiel
Zaanstad	Openbare ruimte in Zaanstad – Achterstallig onderhoud in beeld
Zaltbommel	WMO in Zaltbommel: voor elkaar? Onderzoek naar de invoering van de Wet Maatschappelijke ondersteuning in Zaltbommel
Zeist	Goed geïnformeerd? Een onderzoek naar de kwaliteit van raadsvoorstellen en de informatie over collegebesluiten voor de gemeenteraad van Zeist
Zutphen	Leerlingenvervoer Sturing vereist
Amersfoort**	Quick Scan meldpunt woonomgeving
Den Bosch**	Opzet voorjaarsnota 2009 en sturing gemeente
** andersoortige inzending, buiten mededinging	

Bijlage 2 Beoordelingsformulier 2008

1	Product
1.1	<u>Vormgeving</u> Score: 0-3 (totaalbeeld). Trefwoorden: bladspiegel, gebruik beelden/illustraties, tabellen.
1.2	<u>Structuur</u> Score: 0-3 (totaalbeeld). Trefwoorden: kan je de weg in het rapport vinden. Denk aan samenvatting, heldere inhoudsopgave, duidelijke hoofdboodschap, aanwezigheid van leeswijzer, structuraanduiders, informatieve koppen, omvang, toegankelijkheid.
1.3	<u>Taalgebruik</u> Score: 0 -3 (totaalbeeld). Denk aan jargon, te lange zinnen, verklarende woordenlijst.
Totaal product (max. 3+3+3=9 punten)	
2	Opzet
2.1	<u>Verantwoording onderwerpskeuze</u> Score: 0-3 Wordt toegelicht waarom dit onderwerp wordt onderzocht? 0 = de keuze van het onderwerp wordt niet beargumenteerd 1 = de keuze van het onderwerp wordt globaal beargumenteerd 2 = de keuze van het onderwerp wordt specifiek verantwoord in het licht van relevante criteria voor de selectie van rekenkameronderzoek (indicatie mogelijk een verwijzing naar / referentie aan verordening, handreiking etc.) 3 = als 2 maar uitgebreider en uitputtender (is dus wel gradueel). Naast concrete reden en aanleiding (timing) een systematische behandeling van overwegingen, zoals maatschappelijk belang, financieel belang (risico), organisatorisch belang (twijfel over uitvoering), politiek-bestuurlijk belang, passendheid in taakopdracht (en ook spreiding over taakveld van) rekenkamer, beoogde bijdrage aan missie rekenkamer, bruikbaarheid (inspelend op verzoek, verwacht leereffect), toegevoegde waarde (nieuwe informatie, benutting specifieke bevoegdheden e.d.).
2.2	<u>Vraagstelling</u> Score: 0-3 Is de vraagstelling duidelijk en vloeit deze voort uit de verantwoording van het onderwerp? 0 = een expliciete passage of paragraaf vraagstelling / onderzoeksvragen ontbreekt 1 = vraagstelling is aanwezig 2 = vraagstelling is redelijk uitgewerkt 3 = vraagstelling is uitgebreid uitgewerkt in concrete onderzoeksvragen die logisch voortvloeien uit onderwerp/aanleiding en centrale vraag/doelstelling.
2.3	<u>Normatiek</u> Score: 0-3 0= geen aandacht 1= aandacht voor gehanteerde normen 2= met een nader uitgewerkt normenkader. 3= met nader uitgewerkt normenkader dat aansluit bij vraagstelling Let op: e.e.a. kan op verschillende manieren in het rapport zijn verwerkt: een eigenstandige paragraaf, aparte bijlage, inleidende passages of paragrafen bij diverse hoofdstukken. Mate van detaillering kan redenen zijn om e.e.a. te verdelen over verschillende delen van het rapport. Ook kan het voorkomen dat de aard van het onderzoek (bv. verkennend) niet vraagt om uitgebreid normenkader. Indien dit aannemelijk wordt gemaakt en wordt verantwoord, levert dit wel punten op.

2.4	<p><u>Verantwoording over aanpak</u></p> <p>Score: 0-3 Wordt in het rapport verantwoording afgelegd over de aanpak en de gehanteerde methoden en technieken en is deze verantwoording plausibel? 0 = een verantwoording ontbreekt. Elk volgend aspect levert een punt op (max. 3 p):</p> <ul style="list-style-type: none"> - in meer algemene c.q. globale termen wordt verantwoording afgelegd - in een paragraaf of bijlage wordt goed en specifiek inzichtelijk gemaakt welke aanpak is gevolgd - (indien relevant) met een overzicht van geïnterviewde personen, overzicht bronnen en/of notenapparaat.
Totaal opzet (max. 3+3+3+3=12 punten)	
3 Onderbouwing	
3.1	<p><u>Feitencomplex</u></p> <p>Score: 0-3 (totaalbeeld) Trefwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - worden de feiten evenwichtig en compleet gepresenteerd - zijn de gepresenteerde feiten relevant voor de beantwoording van de onderzoeksvraag - worden de feiten inzichtelijk weergegeven - worden de feiten (voldoende) verantwoord.
3.2	<p><u>Feitelijk uitgevoerde analyse/aanpak</u></p> <p>Score: (0-3) (totaalbeeld) Trefwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sluit methode/aanpak aan bij beantwoorden onderzoeksvragen - bijzondere of innovatieve methoden en technieken - vergelijkingen (voor/na; met/zonder beleid) - betekenisvolle kengetallen, en worden deze kengetallen voor meerdere perioden/locaties gepresenteerd - correlatie, grafische presentatie of worden de verbanden uitsluitend verbaal gelegd - uitspraken over de 'sterkte', de 'significantie' van de veronderstelde verbanden - wordt de 'analyse' gevolgd door een zekere discussie over de zwakke en sterke kanten van de gevolgde methode van analyse (met evt. analyse van de robuustheid van de conclusies, d.w.z. met een andere benadering zou er ongeveer hetzelfde resultaat bereikt zijn) - indien terugkerend onderwerp: is er gebruik gemaakt van eerder onderzoek? (N.B.: terugkerende thema's: subsidieverlening, externe inhuur en aanbestedingen, grondbeleid, programmabegroting).
3.3	<p><u>Conclusies</u></p> <p>Score: 0-4 (totaalbeeld) 0-3 punten als de conclusies consistent en helder zijn: Trefwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subconclusies - opbouwen naar hoofdconclusie - refereren aan normen - samenhang. <p>Meta-inzicht levert een extra punt op (1)</p>
3.4	<p><u>Onderzoeksvraag</u></p> <p>Score: (0-3) (totaalbeeld) Wordt de onderzoeksvraag in de conclusies beantwoord?</p>
Totaal onderbouwing (max. 3+3+4+3=13 punten)	

4	Aanbevelingen
4.1	<p><u>Aanbevelingen</u></p> <p>Score: 0-8 (totaalbeeld) Trefwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toetsbaar/navolgbaar - ondubbelzinnig - realistisch - hebben toegevoegde waarde/relevant - volledig - logisch volgend uit onderzoek - indien mogelijk: aandacht voor geadresseerde?
	Totaal aanbevelingen (max. 8 punten)
5	<u>Bonuspunt</u>
	Bv: Geheel is meer is dan som der delen; bijz. of innovatieve methoden en technieken toegepast
	<u>TOTAAL GENERAAL</u> (max. 43 punten)

Bijlage 3 Voorbereidingsgroep

Net als vorig jaar is de organisatie en het secretariaat in handen geweest van de Algemene Rekenkamer: Ina Hopman, Bettina Anemaet, Ineke Boers en Arien Bles-Booij.

De leden van de voorbereidingsgroep zijn:

- Brenda Bouwhuis-Willems

Adviseur bij de Rekenkamercommissie Zeist;

- Maaïke van Elteren

Onderzoeker Rekenkamer Utrecht;

- Eric Giesbers

Interim-manager; voorzitter van de Rekenkamercommissies van Brummen en Voorst;

- Petra Habets

Voorzitter van de Rekenkamercommissie Zwijndrecht;

- Tonny Huisink

Op persoonlijke titel;

- Piet de Kroon

Directeur - secretaris bij de Zuidelijke Rekenkamer;

- Meriam Lutjann

Onderzoeker / beleidsmedewerker Rekenkamercommissie Enschede;

- Daan Massie

Senior-onderzoeker van de Rekenkamer Dordrecht en

voorzitter van de Rekenkamercommissie Borsele;

- Erik Oppenhuis

Senior-onderzoeker van de Rekenkamer Amsterdam;

- Bernard Prins

Onderzoeker verschillende rekenkamercommissies en oud secretaris/onderzoeker van de Rekenkamercommissie Rheden;

- Willem Schneider

Onderzoeker bij de Rekenkamer Dordrecht,

secretaris/onderzoeker bij de Rekenkamercommissies

Alblasserdam, Drimmelen en Sliedrecht;

- Dammis van der Staaij

Lid van de Rekenkamercommissie Leidschendam-Voorburg
en Rijswijk;

- Rolf Willemse

Teamleider Rekenkamer Rotterdam.

Vanuit de Algemene Rekenkamer lazen mee:

- Bettina Anemaet

Projectleider bij de Algemene Rekenkamer;

- Arien Bles-Booij

Projectleider bij de Algemene Rekenkamer;

- Paul Boeding

Raadadviseur bij de Algemene Rekenkamer;

- Ineke Boers

Senior-onderzoeker bij de Algemene Rekenkamer, tijdelijk
gedetacheerd bij het BOR van de Tweede Kamer

- Meike Bokhorst

Onderzoeker bij de Algemene Rekenkamer

- Hans de Groot

Raadadviseur bij de Algemene Rekenkamer en Collegelid
van de Noordelijke Rekenkamer.